

פרשת כי תבוא תשפ"ב כתיבה על האבנים

דברים פרק כז

(א) ויצו משה וזקני ישראל את העם לאמר שמר את כל המצוה אשר אנכי מצוה אתכם היום: (ב) והיה ביום אשר תעברו את הירדן אל הארץ אשר יקוק אלהיך נתן לך והקמת לך אבנים גדולות וישדת אתם בשיד: (ג) וכתבת עליהן את כל דברי התורה הזאת בעברך למען אשר תבא אל הארץ אשר יקוק אלהיך נתן לך ארץ זבת חלב ודבש כפאשר דבר יקוק אלהי אבותיך לך: (ד) והיה בעברכם את הירדן תקימו את האבנים האלה אשר אנכי מצוה אתכם היום בהר עיבל וישדת אותם בשיד: (ה) ובגית שם מזבח ליקוק אלהיך מזבח אבנים לא תניף עליהם ברזל: (ו) אבנים שלמות תבנה את מזבח יקוק אלהיך והעלית עליו עולת ליקוק אלהיך: (ז) וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני יקוק אלהיך: (ח) וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת באר היטב:

רש"י

(א) שמור את כל המצוה - לשון הווה גרדני"ט בלע"ז (בעאבאכטענד): (ב) והקמות לך - בירדן ואחר כך תוציא משם אחרות ותבנה מהן מזבח בהר עיבל נמצאת אתה אומר ג' מיני אבנים היו שנים עשר בירדן וכנגדן בגלגל וכנגדן בהר עיבל כדאיתא במסכת סוטה (ל"ה): (ח) באר היטב - בשבעים לשון:

רמב"ן

(א) וטעם ויצו משה וזקני ישראל - כי אחרי שהשלים משה דבריו צוה לזקנים שידברו גם הם עמו ויזהירו בעם לשמור כל המצות, כי כל עם הולך בעצת זקניו. וכתוב אשר אנכי מצוה אתכם - ולא "אנחנו", כי עיקר הדיבור למשה, והזקנים ירימו קולם לאמר לעם שמעו והאזינו ועשו. וכן וידבר משה והכהנים הלויים אל כל ישראל וגוי (פסוק ט), כי אמרו הכהנים לעם הסכת ושמע ישראל, ומשה אמר היום הזה נהיית לעם. אבל ר"א אמר, כי שמור את כל המצוה, מצות האבנים אשר יזכיר. ואינו נכון: (ג) וכתבת עליהן את כל דברי התורה הזאת - אמר ר"א בשם הגאון, שכתבו עליהם מנין המצות כמו הכתובות בהלכות גדולות כעין אזהרות, וטעם "באר היטב" (פסוק ח), הכתיבה. ורבותינו אמרו (סוטה לב א), בשבעים לשון. ומצינו בספר תאגי, שהיתה כל התורה כתובה בהן מבראשית עד לעיני כל ישראל בתאגיה וזיוניה, ומשם נעתקו התאגין בכל התורה. ויתכן שהיו האבנים גדולות מאד, או שהיה ממעשה הנסים: למען אשר תבא אל הארץ - אמר רבי אברהם, כי השם יעזרך אם החלות לשמור מצותיו, כי זאת היא המצוה הראשונה לביאתם לארץ. ולפי דעתי, "למען אשר תבא" רמז לכל דברי התורה, יאמר שתכתוב על האבנים כל דברי התורה הזאת בעברך בירדן מיד למען אשר באת אל הארץ, כי בעבור התורה באת שמה. וכן למען ינוח עבדך ומתוך כבוד וזכרת כי עבד היית (לעיל ה יד טו), ינוח עבדך ומתוך כבוד למען תזכור כי עבד היית. או טעמו, תכתוב עליהם את כל דברי התורה הזאת להיות לך לזכרון, למען אשר תבא אל הארץ ותכבוש אותה ותירש את כל העמים ההם בהיותך זוכר התורה ושומר כל מצותיה:

מלבי"ם

(א) ויצו משה וזקני ישראל. לקח עמו זקני ישראל מפני שהוא לא יהיה בעת ההיא והזקנים יהיו ויזרו את העם לעשות הדבר. באמרם כי משה בעצמו צרפם עמו בזו המצוה. שמור את כל המצוה צוה שיזכרו כי זכור ושמור ענין אחד כמו ואביו שמר את הדבר מפני שיש בזו המצוה הרבה פרטים לכן צוה שיזכרו:

שם משמואל [שנה תרע"ו]

יש לומר שזהו ענין שברים תרועה, שברים ברישא והדר תרועה. שברים הם שבירת הלב היפוך גסות הרוח, וכוף אזניך לשמוע דברי חכמים זהו פתיחת דלת המוח, תרועה היא מלשון רעות והתחברות שהיא השתפכות הנפש בהגבהת הלב בדרכי ה'. וזהו שאמרו ז"ל (יבמות ק"ה ב) המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה, עיניו הן המוח כמו שסנהדרין נקראין עיני העדה, צריך להיות למטה היפוך דלת סתימת המוח שהיא מלשון הגבהה, אלא יהיו למטה כמו כלי חרס ששבירתן מטהרתן, ולבו למעלה בהתלהבות כרשפי אש העולה היא למעלה היפוך דלת סתימת הלב שהוא מלשון השפלה: ...
וכן יש לומר שבאופן הזה הי' בענין א"י אחר המירוץ שביד הכנענים שהי' כענין ששה חדשים בשמן המור, היתה צריכה להתבשם בבושם התורה. וכבר הגדנו שכתבת התורה על האבנים שהן דוממין מתאחדין עם חומר הארץ היתה כענין הנאמר בישראל לעתיד (ירמ"א ל"ב) נתתי את תורתך בקרבם ועל לבם אכתבנה. וע"כ יש לומר דכמו בישראל הי' גמר הטהרה ע"י הבישום בתורה, כן הי' ענין בישום הארץ ע"י כתיבת התורה על האבנים: